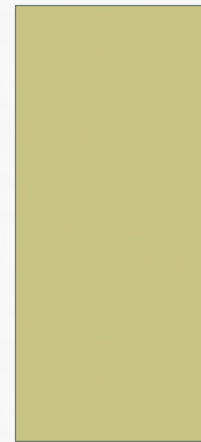

GONDOLKODÁSI ZAVAROK PSZICHODIAGNOSZTIKÁJA

DR. FEKETE OLÍVIA, KLINIKAI SZAKPSZICHOLOGUS,
PHD

DEFINÍCIÓS KÉRDÉSEK

- Diszfunkció
 - az információ észlelésében, interpretálásában
 - a realitás felfogásában, saját maga és a világ megértésében
 - mások megértésében és saját maga megértetésében

- Deficit az információ és gondolatok
 - Feldolgozásában
 - kontrolljában
 - szervezésében
 - kifejezésében

ALAPKONCEPCIÓK

- A beszéd alapján következtetünk a gondolkodási zavar meglétére
- Kategorikus vs. Dimenzionális megközelítés
 - A gondolkodási zavar fennállása dichotóm jellegű
 - A gondolkodási zavar fennállása kontinuum jellegű
- Diagnosztikai spektrum/kategória specifikus vs. Transzdiagnosztikus jellegű
- Tartalmi és formai zavarok

TARTALMI ZAVAROK

- Elfogultság
- Kórosan túlértékelt gondolatok

- Fóbia
- Kényszergondolat

- Téveszme
 - Rendezett/rendezetlen
 - Hangulathoz való viszonya
 - Tartalom alapján
 - Én vonatkoztatás szempontjából

- Ismeretfeldolgozás magasabb szintjének zavarai

COVID ÉS A GONDOLKODÁS TARTALMI ZAVARAI

- Mi véd/mi nem. Milyen adatoknak lehet hinni. Elfogultság
- Kiváló az immunrendszerem. Soha nem kapok el semmilyen vírust. Sebezhetetlenség illúziója / Különösen érzékeny az immunrendszerem, extrém veszélynek vagyok kitéve.- Kórosan túlértékelt gondolatok
- Közösségi terektől való félelem. Távolságtartatási zóna tartásához kapcsolódó félelmek. Fóbia
- Megfertőződés gondolatának felerősödése. Kényszergondolatok és kényszercselekvések megjelenése.
- A vírus ellenszerének feltalálása. Szándékos megfertőzés tévképzete. Tünetmentes megfertőzöttség tévképzete (negatív teszteredmények, folyamatos tesztelés). Téveszme.

COVID ÉS A GONDOLKODÁS TARTALMI ZAVARAI

- Ismeretfeldolgozás magasabb szintjének zavarai
- Ítéletalkotás – covid kockázatok és korlátozások értékelése
- Következtetések – a járványügyi veszélyek és korlátozásokkal kapcsolatos következtetések
- Kognitív torzítások
 - Mindent vagy semmi, túláltalánosítás, negatív szűrés, pozitívumok figyelmen kívül hagyása, elhamarkodott következtetés, felnagyítás, lekicsinylés, érzelmi logika, kell és kellene, címkézés, perszonalizáció

FORMAI ZAVAROK

- Mennyiségi – lassulás
- Típusai
 - Kényszeres megtapadás
 - Monoideizmus
 - Stupor – mutacizmus
 - Zárlat
 - Viszkózus gondolkodás
- Kontrollálni
 - Értelmi fogyatékoság
 - Agy diffúz, gócos elváltozásai
 - Parkinson- bradyphrenia
 - Hypothyreosis
 - Alkohol, gyógyszer: szedatívum, antikolinerg mellékhatású kis potenciálú neuroleptikum, tri-tetraciklikus antidepresszánsok, drog

FORMAI ZAVAROK

- Mennyiségi - gyorsulás
- Típusai
 - Enyhe – emelkedett hangulat
 - Teljes szétesés
- Primer inkoherencia
- Szekunder inkoherencia
- Kontrollálni:
 - Hiperthyreosis
 - Alkohol, gyógyszer, drog

FORMAI ZAVAROK

- Minőségi
 - Bizar asszociációs kapcsolatok – akár originális
 - Merev gondolkodási sémák – sztereotípiák
 - Gondolatelvonás
 - Gondolatátültetés
 - Gondolatsfelhangosodás
 - Kóros vonatkoztatások - kulcsélmények

GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIAGNOSZTIKAI KÉRDÉSEI

- Jelentősége
- Alapok
- Pszichiátriai differenciáldiagnózis
- Szomatikus differenciáldiagnózis
- Neurológiai differenciáldiagnózis

GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIAGNISZTIKÁJÁNAK JELENTŐÉSE

- Valóságfunckiók megtartottsága
- Realitáskontroll
- Belátás
- Veszélyeztető állapot fennállása
- Pszichotikus dekompenzáció prognosztikájának felmérése

GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIAGNOSZTIKÁJA - ALAPOK

- Spontán és irányított beszéd / verbális adatgyűjtés mint elsődleges forrás
- Klinikai interjú
- Megfigyelés
- Heteroanamnézis
- Becslőskálák
- Projektív tesztek

GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIAGNOSZTIKÁJA - ALAPOK

- Interjú helyzet, megfigyelés, értékelés
- Éberség, figyelemi és észlelési funkciók, beszédfunkciók szűrése
- A gondolkodási zavar típusok, jegyek keresése

- Az alap szomatikus differenciáldiagnózishoz figyelembe venni
 - Általános egészségügyi állapot
 - Gyógyszer, alkohol, drog használat

- Pszichiátriai fókuszú differenciáldiagnózishoz figyelembe venni
 - Rövid pszichotikus zavar
 - Skizofreniform zavar
 - Skizoaffektív zavar
 - Skizofrénia
 - Skizotíp személyiség zavar
 - Skizoid személyiség zavar
 - Hangulat zavar pszichotikus jegyekkel

SZOMATIKUS DIFFERENCIÁLDIAGNÓZIS

- Általános egészségügyi állapot figyelembe vétele
- Delírium: folyadék vagy elektrolit háztartás felborulása, szer intoxikáció vagy megvonás, hipoglikémia, oxigénhiány, gyógyszerhatás, mellékhatás
- Endokrin zavar: pajzsmirigy zavar, mellékvese zavar
- Hepatikus zavar: encephalopátia (hepatikus vagy urémiás)
- Fertőző betegség: szifilisz, herpesz, Lyme, Prion, HIV
- Gyulladásos betegség, lupus, SM, leukodiszτροφia, anti NMDA receptor encephalitis
- Metabolikus zavar: Wilson kór
- Vitamin hiány – B12

NEUROLÓGIAI DIFFERENCIÁLDIAGNÓZIS

- Neurológiai állapotok
- Neurodegeneratív zavarok
 - Alzheimer
 - Huntington
 - Parkinson
 - Levy testes demencia
- Neurológiai zavarok
 - Tértfoglaló folyamatos – tumor, ciszta
 - Epilepsziás roham, stroke
 - Traumás fejsérülés

BECSLŐSKÁLÁK

- BPRS
- SANS
- SAPS

- TDI

- TLC

PSZICHÓZIS BECSLŐSKÁLÁK

- BPRS (Overall, Gorham, 1962)
 - Testre irányuló aggodalom
 - A gondolkodás szétesése (zavaros, összefüggéstelen, szétdarabolt)
 - Bűnösségi érzések
 - Nagyzasos téveszmék
 - Gyanakvás
 - Szokatlan gondolatok
- SANS (Andreasen, 1983)
 - A beszéd elszegényedése
 - A beszéd tartalmi szegényessége
 - Megakadás, zárlat
- SAPS (Andreasen, 1984)
 - Téveszmék 7-18 tétel
 - Gondolkodási zavarok 23-30
 - Derealizáció, a gondolkodás töredezettsége, inkoherencia, logikátlanság, körülményesség, beszédkényszer, elterelhető beszéd, hangzási asszociációk

TLC

- **Andreasen – A gondolkodás, a nyelv és a kommunikáció mérő skála/Scale for the assessment of thought, language and communication, 1986**
- 18 item 4 fokú skála
- Bármilyen verbális anyag, általában első interjú anyaga alapján elvégezhető az értékelés
- Első 11 item súlyosabb indikátor
 - Szegényes beszéd
 - Szegényes beszéd tartalom
 - Felgyorsult beszéd
 - Szórakozott beszéd
 - Homályosság
 - Kisiklás
 - Inkoherencia
 - Illogikus gondolkodás
 - Hangzás, rímelés
 - Neologizma
 - Speciális szóhasználat
- Körülményesség
- A cél elvesztése
- Perszeveráció
- Echolália
- Zárlat
- Emelkedett hangvétel
- Én vonatkoztatás

TDI

- **Holzman – Johnston – Thought Disorder Index/Gondolodási zavar index, 1979, 1986**
- 23 TDI kategória
- Rorschach és MAWI verbális próbáinak értékelése
- 0,25 súlyossági szint
 - Nem megfelelő távolság/feladatbeállítódás
 - Komolytalanság
 - Homályosság
 - Sajátos verbalizáció
 - Szó találási nehézség
 - Hangzás alapján válaszadás
 - Perszeveráció
 - Inkongruens kombinációk
- 0,5 súlyossági szint
 - Hasonlóság/kapcsolódás verbalizáció
 - Ideoszinkratikus szimbolizáció
 - Furcsa válaszok
 - Zavartság
 - Fellazultság
 - Fabuláció
 - Játékos konfabuláció
 - Fragmentáció
- 0,75 súlyossági szint
 - Fluiditás
 - Abszurd válaszok
 - Konfabuláció
 - Autisztikus logika
- 1 súlyossági szint
 - Kontamináció
 - Inkoherencia
 - Neologizma

A GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIFFERENCIÁLDIAGNÓZISA 1.

- **Andreasen – TLC**
- Sch: szegényes beszéd, szegényes beszéd tartalom (negatív gondolkodási zavar tünetek, hebefrén típusnál súlyosabb mint a paranoid típusnál)
- Mánia: felgyorsult beszéd, homályosság, inkoherencia, illogikus gondolkodás, a cél elvesztése (pozitív tünetek)
- Depresszió: összességében alacsonyabb összpontszám, szegényes tartalom, zárlat, perszeveráció

A GONDOLKODÁSI ZAVAROK DIFFERENCIÁLDIAGNÓZISA 2.

- **Holzman – TDI**
- Sch: fluid gondolkodás, az egyik gondolatot a másik keretében értelmezi, instabil verbális referenciák, tömör, formális kommunikáció
- Mánia: szétesett gondolatvezetés, ötletek nagy számban, különböző szokatlan formákban kombinálva, játékos, vidám
- SchAffektív
 - Mániás – erősebb kombinatorikus gondolkodás, kevesebb humor, könnyedség
 - Depresszív – hasonló a Sch mintázathoz, csak kevésbé súlyos
 - Összességében a bipoláris zavarhoz képest több zavartság, autisztikus logikai jegy, ideoszinkretikus verbalizáció

DIFFERENCIÁLDIAGNÓZIS ÉRTÉKELÉS, LEFOLYÁS

- Differenciáldiagnosztikai megfontolások
 - Különbségek igazolása mind a súlyosság, mind a mintázatok tekintetében,
 - azonban
 - Nagy a csoporton belüli variancia mind a beteg, mind az egészséges csoportokban
 - 5 faktor, ami a differenciáldiagnosztikai variancia 76%-át magyarázza
 - **Irreleváns gondolatbetörések**
 - **Kombinatorikus gondokodás**
 - **Fluid gondolkodás**
 - **Zavartság**
 - **Ideoszinkretikus verbalizáció**
- Lefolyás - kronicitás
 - Reverzibilis
 - Lefolyás Sch stabilabb mint SchAffektív vagy bipoláris zavar
 - Egyének közötti jelentős különbségek a lefolyásban

RORSCHACH 1.

- Rorschach – Rapaport – Delta Index
- A projektív tesztben a válaszadó szabadon értelmezi és strukturálja a feladatot, többértelmű ingerek észlelése, interpretálása, válaszadási tendenciák kiválóan lehetővé teszik, hogy a gondolkodási zavarok a felszínre kerüljenek
- Rorschach: pszichózisra jellemző válaszadási mintázat azonosítása, Abszurd, beszűkült, részletre adott válasz, a vulger forma, szín, árnyékolás nem kap szerepet
- Rapaport: Rorschach szempontjai alapján formalizált rendszer, deviáns verbalizációk, alapgondolat: percepció (a folt észlelése) és asszociációk (gondolatok, emlékek) integrációjának optimális tartománya
 - Percepció dominanciája
 - Absztrakció dominanciája
 - Delta index: 15 gondolkodási zavar típus kategória 4 fokú skálán értékelve
 - A gondolkodási zavar kontinuum és multifaktoriális szemlélete

RORSCHACH 2.

- Elakadások
 - Tapadási reakciók
 - Infantilis reakciók
 - Verbalizmusok
 - Dezentrációk
-
- Pszichotikus regresszió skálája
 - Realitás index
 - Szkizofrénia skálája

ÖSSZEGZÉS 1.

- Dimenzionális megközelítés
- Diagnosztikus kategóriákon átívelő jelenség
- Differenciáldiagnosztikai kérdések szomatikus és neurológiai vonatkozásai
- Differenciáldiagnosztikai kérdések a pszichiátriai spektrumon belül

ÖSSZEGZÉS 2.

- Klinikai kérdés
- Interjú anyag szisztematikus elemzése, megfigyelés, heteroanamnézis
- Mentális státus
- Gondolkodási zavar szisztematikus azonosítása mérőeszközzel
- Diagnosztikai és differenciáldiagnosztikai kérdések elemzése
- Terápiás tervezés
- Belátás, compliance, adherence

KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!

